

Dosarul nr. 2ra-1522/22
2-20165466-01-2ra-21102022

Prima instanță: Judecătoria Bălți, sediul Central (jud. A. Roșca)
Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud. St. Procopciuc, N. Chircu, E. Grumeza)

DECIZIE

19 iulie 2023

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

Aliona Miron

Judecătorii

Oxana Parfeni
Ion Malanciuc
Aliona Donos
Viorica Puica

examinând recursul declarat de Renato Usatîi, reprezentat de avocatul Igor Pohila,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Andrei Năstase împotriva lui Renato Usatîi, intervenient accesoriu Întreprinderea cu Capital Străin „Reforma Art” Societate cu Răspundere Limitată cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale,

împotriva deciziei din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Bălți,

a c o n s t a t a t:

La 30 decembrie 2020, Andrei Năstase a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Renato Usatîi, intervenient accesoriu Întreprinderea cu Capital Străin „Reforma Art” Societate cu Răspundere Limitată, (în continuare ÎCS „Reforma Art” SRL), solicitând constatarea, ca fiind defăimătoare, informațiile referitoare la faptul că a avut calitate de „concurrent spoiler” la alegerile prezidențiale din 2020, obligarea pârâtului Renato Usatîi la dezmințirea declarațiilor indicate, în același mod, în care au fost făcute, la postul de televiziune „Jurnal TV” (ÎCS „Reforma Art” SRL), în cadrul emisiunii „Secretele Puterii”, de la ora 20:00, și prezentarea scuzelor de rigoare cu următorul conținut: „Dezmint informațiile precum că, Andrei Năstase ar fi fost remunerat de Igor Dodon pentru faptul că a participat la alegerile prezidențiale în calitate de spoiler, comunicate pe data de 11 noiembrie 2020, în cadrul emisiunii „Secretele Puterii”, declar că ele nu corespund adevărului, sunt false și lezează imaginea și reputația lui Andrei Năstase. Îmi cer scuze de la Andrei Năstase pentru comunicarea acestor informații false” și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii, reclamantul a invocat că, în data de 11 noiembrie 2020, pârâtul a participat la emisiunea „Secretele Puterii”, difuzată live la postul de

televiziune „Jurnal TV”, transmisă simultan pe site-urile de socializare, având multiple vizualizări, a afirmat ceva ce nu corespunde adevărului, insinuând că, ar fi fost plătit de Igor Dodon pentru faptul că ar fi fost „un spoiler” la alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova. Pârâtul a declarat că: „Am niște documente pe care le-am obținut din Federația Rusă, care demonstrează o analiză a cheltuielilor lui Dodon care au fost prezentate în Federația Rusă, unde sunt indicați peste 11 milioane de euro. Deci merge vorba despre campania preelectorală de trei luni de zile și turul I și II, adică cinci luni de zile... Pentru propaganda timp de cinci luni, s-au cheltuit 1 200 000 euro, contra propaganda – 2 100 000 euro. Pentru organizațiile de tineret – 850 000 euro, candidați spoileri, doi, perioada de cinci luni, în total – 1 120 000 euro. În raport numele acestor candidați sunt abreviativele V.I. și A.N...”. Fiind întrebat de moderatorul emisiunii dacă sub abreviatuara A.N. se află Andrei Năstase, pârâtul a lăsat să se înțeleagă că ar fi vorba despre el.

Reclamantul a reiterat că, prin declarațiile false ale pârâtului s-a menționat că, Igor Dodon i-ar fi achitat sume de bani, provenite din Federația Rusă, pentru a participa la alegerile prezidențiale în calitate de spoiler, adică persoană intenționat pusă pentru a diminua din voturile acumulate de un alt candidat. Aceste afirmații nu corespund adevărului, constituie niște falsuri, ce îl defăimează, îi afectează reputația profesională și nu există niciun act sau probă în temeiul cărora pârâtul ar avea posibilitatea de a afirma astfel.

În data de 25 noiembrie 2020, urmând procedura legală, a înaintat pârâtului o cerere prealabilă, recepționată la 26 noiembrie 2020, prin care i-a solicitat dezmințirea declarațiilor, în același mod, în care acestea au fost făcute și prezentarea scuzelor de rigoare, cu următorul conținut: „Dezmint informațiile precum că, Andrei Năstase ar fi fost remunerat de Igor Dodon pentru faptul că a participat la alegerile prezidențiale în calitate de spoiler, comunicate pe data de 11 noiembrie 2020, în cadrul emisiunii „Secretele Puterii”, declar că, ele nu corespund adevărului, sunt false și lezează imaginea și reputația dlui Andrei Năstase. Îmi cer scuze de la Andrei Năstase pentru comunicarea acestor informații false”. Însă pârâtul nu a răspuns la cererea prealabilă.

Reclamantul a declarat că, dreptul la libertatea de exprimare cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a comunica fapte și idei. Libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează. Exercițarea libertății de exprimare poate fi supusă unor restrângeri prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, pentru a apăra ordinea și a preveni infracțiunile, pentru a proteja sănătatea și morala, reputația sau drepturile altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

Susține că, în interpretarea corectă a normelor legale enunțate, se înțelege că, onoarea este un sentiment complex, determinat de percepția care fiecare persoană o are despre demnitatea sa, în timp ce reputația înseamnă felul în care o persoană este considerată în societate și este dobândită prin modul exemplar în care persoana se comportă în societate. Respectiv, orice atingere adusă demnității și reputației persoanei, o expune excluderii într-o măsură mai mare sau mai mică din sfera relațiilor sociale, iar lezarea onoarei presupune că, persoana simte schimbarea opiniei societății despre sine.

La acest subiect, a mai indicat că, persoana care se consideră lezată poate solicita rectificarea sau dezmințirea informației, precum și repararea prejudiciului moral și material cauzat, iar restabilirea persoanei în drepturi poate fi făcută numai în cazul în care s-a constatat cu certitudine că informația este falsă. Aspectul defăimător al informației nu se prezumă, iar persoana care se consideră lezată urmează și are obligația să dovedească că a suferit o atingere a personalității, a reputației profesionale.

Prin prisma aspectelor menționate în coraport cu circumstanțele cauzei, reclamantul a susținut că, i-a fost cauzat un prejudiciu moral, determinat de stres și suferințe psihologice ca urmare a acuzațiilor de săvârșire a unor fapte contrar legii, răspândite în cadrul emisiunii. În această privință, a comunicat că, din calitatea de ex-ministru al Ministerului Afacerilor Interne, dar și ca exponent al societății civile, a militat întotdeauna contra corupției, inclusiv acelei politice, precum și pentru tragerea la răspundere a tuturor persoanelor implicate în aceste scheme. Cunoscând aceste lucruri, pârâtul, intenționat, a redat public niște falsuri ce au avut drept scop anume discreditarea sa, precum și lezarea reputației, încercând să manipuleze opinia publică ca și cum ar fi acționat, fiind plătit de Igor Dodon, dar și că ar fi un corupt. Instanța urmează să constate intenția vădită a pârâtului de a-l defăima, leza onoarea, demnitatea și reputația profesională, prin asocierea numelui său cu persoane care au comis acțiuni contrare legii.

Prin hotărârea din 02 februarie 2021 a Judecătorei Bălți, sediul Central, s-a respins ca fiind neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Andrei Năstase împotriva lui Renato Usatîi, intervenient accesoriu ÎCS „Reforma Art” SRL cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale.

Prin decizia din 16 septembrie 2021 a Curții de Apel Bălți, s-a respins apelul declarat de Andrei Năstase și s-a menținut hotărârea din 02 februarie 2021 a Judecătorei Bălți, sediul Central.

Prin decizia din 09 februarie 2022 a Curții Supreme de Justiție s-a admis recursul declarat de Andrei Năstase și s-a casat integral decizia din 16 septembrie 2021 a Curții de Apel Bălți, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Prin decizia din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Bălți s-a admis apelul de către Andrei Năstase și s-a casat integral hotărârea din 02 februarie 2021 a Judecătorei Bălți, sediul Central, cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care s-a admis acțiunea civilă înaintată de Andrei Năstase și s-a constatat ca fiind defăimătoare informațiile referitoare la faptul că Andrei Năstase a avut calitatea de „concurrent spoiler” la alegerile prezidențiale din 2020. S-a obligat Renato Usatîi la dezmințirea declarațiilor indicate în același mod în care ele au fost făcute, la postul de televiziune „Jurnal TV” (ÎCS „Reforma Art” SRL), în cadrul emisiunii „Secretele Puterii”, de la ora 20:00, și prezentarea scuzelor de rigoare cu următorul conținut: „Dezminț informațiile precum că, Andrei Năstase ar fi fost remunerat de Igor Dodon pentru faptul că a participat la alegerile prezidențiale în calitate de spoiler, comunicate pe data de 11 noiembrie 2020, în cadrul emisiunii „Secretele Puterii”, declar că, ele nu corespund adevărului, sunt false și lezează imaginea și reputația dlui Andrei Năstase. Îmi cer scuze de la Andrei Năstase pentru comunicarea acestor informații false”. S-a încasat de la Renato Usatîi în beneficiul lui Andrei Năstase cheltuielile de judecată în sumă totală de 400 lei.

La 28 septembrie 2022, Renato Usatîi, reprezentat de avocatul Igor Pohila, a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Bălți, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel, cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului s-a invocat că, instanța de apel a interpretat în mod eronat legea.

Recurentul a indicat că, doctrina națională în materia libertății de exprimare prevede că, răspunderea juridică va fi dispusă doar în cazul în care informația răspândită cumulează trei condiții enumerate în art.7 alin.(2) al Legii cu privire la libertatea de exprimare, și anume: dacă informația este falsă, este defăimătoare și permite identificarea persoanei vizate de informație.

Referitor la informația pretinsă a fi falsă a menționat că, instanța de apel a admis apelul concluzionând *inter alia* că, pârâtul nu a prezentat instanței probe pertinente și concludente ce ar demonstra faptul că informația este veridică referindu-se la prevederile art. 118 din Codul de procedură civilă. Însă, Legea cu privire la libertatea de exprimare dispune altfel. Odată cu adoptarea Legii cu privire la libertatea de exprimare, pârâtul este exonerat de la obligația de a proba ca informația răspândită corespunde realității, sarcina probațiunii revenind exclusiv reclamantului. Reclamantul trebuie să dovedească următoarele: b) informația îl vizează și este defăimătoare; c) informația constituie o relatare cu privire la fapte și este în esență falsă, conform art. 24 din Legea cu privire la libertatea de exprimare.

Partea recurenta a afirmat că, nici în cererea de chemare în judecată, nici în cererea de apel, reclamantul nici nu a încercat să probeze că, informația pretinsă a fi defăimătoare este în esență falsă, limitându-se cu declarații de ordin general că nu a comis faptele imputate. Din decizia instanței de apel se observă că, sarcina probațiunii veridicității informației, contrar normei menționate supra, a fost impusă pârâtului. Sarcina probațiunii impusă prin lege reclamantului a fost distorsionată de instanța de apel și impusă pârâtului.

Referitor la persoana vizată, recurentul cu referire la prevederile art. 24 din Legea cu privire la libertatea de exprimare, a reiterat că, reclamantului este obligat să demonstreze că informația pretinsă a fi falsă îl vizează. Intimatul Andrei Năstase a pretins că, oricare observator independent a putut identifica fără echivoc persoana la care se referea în discursul său că ar fi un „candidat spoiler”, deoarece Andrei Năstase a fost unicul candidat la alegeri prezidențiale la care inițialele coincid cu abreviatura A.N. menționată. Mai mult, la întrebarea moderatorului dacă sub abreviatură A.N. se află Andrei Năstase a răspuns afirmativ - „corect”. Instanța de apel a acceptat integral argumentele menționate. În opinia recurentului, aceasta interpretare este una manipuloare, dar cuvintele sunt rupte din context. Din discurs rezultă că, nu cunoaște/nu este sigur cine sunt V.I. și A.N.: „...deja care e V.I. și care e A.N. vedem în zilele următoare...”(min. 41.20 - 41.27 din emisiune); la replica moderatorului: „Din ce înțelegem noi, este vorba despre Violeta Ivanov și Andrei Năstase”, intimatul răspunde: „corect. Dar stați! Lăsați până ce să se odihnească amândoi că au muncit toată campania” (min. 4.28 - 4.38 din emisiune). Acest discurs nu poate fi interpretat cu certitudine ca unul afirmativ. Este o propunere, o chemare de a nu anticipa concluziile și de a verifica în zilele următoare cine se ascunde sub abreviatura V.I. și A.N. De asemenea, a precizat că, a fost un discurs „în direct”, care admite unele expresii nereușite.

Cu referire la pretinsa aluzie la Andrei Năstase în abreviatură A.N. care derivă din faptul că, a fost unicul candidat la prezidențiale cu inițiale A.N., recurentul a menționat că, în discursul său a utilizat noțiunea „abreviatură” și nu „inițiale”. Sunt două noțiuni distincte, conform DEX-ului. Astfel, abreviatură A.N. putea fi utilizată pentru oricare din cei 8 candidați la prezidențiale din 2019 și, respectiv, nu se poate afirma cu certitudine că este anume Andrei Năstase.

Potrivit art.25 alin.(6) din Lege, orice dubiu care nu este demonstrat conform regulilor prescrise de lege se interpretează împotriva restricționării libertății de exprimare. Prin urmare, concluziile instanței de apel privind persoana lezată nu pot fi bazate pe aluzii și presupuneri, însă doar pe fapte probate. Astfel, la aspectul persoanei vizate, instanța de apel a interpretat în mod eronat legea.

Copia recursului declarat, prin scrisoarea datată cu 25 octombrie 2022 (f.d.159) a fost expediată în adresa intimatilor și a fost recepționată la 28 octombrie 2022, conform avizelor de recepție (f.d.161-162).

La data de 08 decembrie 2022, Andrei Năstase a depus referință la cererea de recurs, exprimând poziția în favoarea menținerii deciziei instanței de apel.

Alte referințe la cererea de recurs, în temeiul art. 439 alin.(2) din Codul de procedură civilă, până la data judecării cauzei în ordine de recurs, nu au parvenit.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 28 iunie 2022, iar cererea de recurs a fost depusă la 28 septembrie 2022.

Materialele cauzei atestă expedierea prin scrisoarea datată cu 08 august 2022 a copiei deciziei integrale a instanței de apel către participanții la proces, prin intermediul poștei electronice (f.d.143-145), iar în adresa lui Renato Usatfi, prin intermediul poștei, prin scrisoarea datată cu 09 august 2022 (f.d.146), fiind recepționată la 12 august 2022, conform avizului de recepție (f.d.147). Astfel, recursul este declarat în termen.

În conformitate cu art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 18 ianuarie 2023 a Curții Supreme de Justiție, Completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un Complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea litigiului dedus judecării, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a respinge recursul declarat de Renato Usatfi, reprezentat de avocatul Igor Pohila, cu menținerea deciziei instanței de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept: a) să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărîrea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

În corespundere cu prevederile art. 432 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

În virtutea alineatului (2) al aceluiași articol, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească: a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată; b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată; b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională; c) a interpretat în mod eronat legea; d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Conform art. 10 parag.(1), (2) din Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

În temeiul art. 32 alin. (1), (2) din Constituția RM, oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil. Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

Art.21 din Codul civil stipulează că, drepturile personale nepatrimoniale și alte valori nemateriale sunt apărute în cazurile și în modul prevăzut de prezentul cod și de alte legi, în limita în care folosirea modalităților de apărare a drepturilor civile reiese din esența dreptului încălcat și din caracterul consecințelor acestei încălcări.

Art. 43 alin.(1), (2) din Codul civil reglementează că, în condițiile legii, orice persoană fizică are dreptul la viață, la sănătate, la integritate fizică și psihică, la libera exprimare, la nume, la onoare, demnitate și reputație profesională, la propria imagine, la respectarea vieții intime, familiale și private, la protecția datelor cu caracter personal, la respectarea memoriei și corpului său după deces, precum și la alte asemenea drepturi recunoscute de lege. Aceste drepturi sunt insesizabile și inalienabile.

În sensul art. 3 alin.(1), (2), (3), (4) din Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23 aprilie 2010 (în continuare Legea nr. 64/2010), orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a comunica fapte și idei. Libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează. Exercitarea libertății de exprimare poate fi

supusă unor restrângeri prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, pentru a apăra ordinea și a preveni infracțiunile, pentru a proteja sănătatea și morala, reputația sau drepturile altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești. Restrângerea libertății de exprimare se admite doar pentru protejarea unui interes legitim prevăzut la alin.(3) și doar în cazul în care restrângerea este proporțională cu situația care a determinat-o, respectându-se echilibrul just dintre interesul protejat și libertatea de exprimare, precum și libertatea publicului de a fi informat.

Art. 7 alin.(1), (2) din Legea nr. 64/2010 statuează că, orice persoană are dreptul la apărarea onoarei, demnității și reputației sale profesionale lezate prin răspândirea relatărilor false cu privire la fapte, a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient sau prin injurie. Persoana lezată prin răspândirea unor relatări cu privire la fapte poate fi restabilită în drepturi dacă informația cumulează următoarele condiții: a) este falsă; b) este defăimătoare; c) permite identificarea persoanei vizate de informație.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, pentru a verifica legalitatea deciziei contestate, fără a administra noi dovezi, va recurge la recapitularea esenței litigiului dedus judecății.

Completul de judecată reiterează că, prin cererea de chemare în judecată înaintată de Andrei Năstase împotriva lui Renato Usatîi, intervenient accesoriu ÎCS „Reforma Art” SRL, s-a solicitat constatarea, ca fiind defăimătoare, informațiile referitoare la faptul că a avut calitate de „concurrent spoiler” la alegerile prezidențiale din 2020, obligarea pârâtului Renato Usatîi la dezmințirea declarațiilor indicate, în același mod, în care au fost făcute, la postul de televiziune „Jurnal TV” (ÎCS „Reforma Art” SRL), în cadrul emisiunii „Secretele Puterii”, de la ora 20:00, și prezentarea scuzelor de rigoare cu următorul conținut: „Dezmint informațiile precum că, Andrei Năstase ar fi fost remunerat de Igor Dodon pentru faptul că, a participat la alegerile prezidențiale în calitate de spoiler, comunicate pe data de 11 noiembrie 2020 în cadrul emisiunii „Secretele Puterii”, declar că ele nu corespund adevărului, sunt false și lezează imaginea și reputația dlui Andrei Năstase. Îmi cer scuze de la Andrei Năstase pentru comunicarea acestor informații false” și încasarea cheltuielilor de judecată (f.d.3-6).

Prima instanță, judecând cauza civilă în fond, prin hotărârea din 02 februarie 2021, a respins ca fiind neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Andrei Năstase împotriva lui Renato Usatîi, intervenient accesoriu ÎCS „Reforma Art” SRL cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale (f.d.20, 23-31).

În motivarea soluției sale, în esență, prima instanță a considerat că, acțiunea înaintată de Andrei Năstase privind apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale este neîntemeiată și urmează a fi respinsă, întrucât, reclamantul, pe parcursul examinării cauzei, nu a prezentat probe concludente și pertinente care ar confirma faptul că, pârâtul a răspândit informația falsă în privința sa, iar, drept urmare, această informație ar fi lezată onoarea, demnitatea și reputația profesională a reclamantului.

În actul judecătoresc s-a indicat că, nu s-a dovedit faptul că, informația difuzată de către pârât îl vizează anume pe reclamantul Andrei Năstase, deoarece la

întrebarea moderatorului emisiunii dacă sub abreviată „A.N.” se află Andrei Năstase, pârâtul Renato Usatîi nu a răspuns cu „Da”, iar faptul că ultimul a lăsat de înțeles acest lucru, este doar o presupunere și o interpretare a unor gesturi de către reclamant, circumstanțe care nu pot fi puse ca probe concludente și pertinente pentru a constata acest fapt, or, faptul identificării persoanei vizate de informație reprezintă o condiție obligatorie pentru restabilirea în drepturi în sensul dat, condiție prevăzută de art. 7 alin.(4) lit.c) din Legea nr. 64/2010 cu privire la libertatea de exprimare.

Instanța de apel, verificând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate cu apel, prin decizia din 28 iunie 2022, a admis apelul de către Andrei Năstase și a casat integral hotărârea din 02 februarie 2021 a Judecătorei Bălți, sediul Central, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii civile înaintate de Andrei Năstase.

Instanța de apel, a constatat că fiind defăimătoare informațiile referitoare la faptul că Andrei Năstase a avut calitatea de „concurrent spoiler” la alegerile prezidențiale din 2020, cu obligarea lui Renato Usatîi la dezmințirea declarațiilor indicate, în același mod, în care au fost făcute, la postul de televiziune „Jurnal TV” (ÎCS „Reforma Art” SRL), în cadrul emisiunii „Secretele Puterii”, de la ora 20:00, și prezentarea scuzelor de rigoare cu următorul conținut: „Dezminț informațiile precum că, Andrei Năstase ar fi fost remunerat de Igor Dodon pentru faptul că a participat la alegerile prezidențiale în calitate de spoiler, comunicate pe data de 11 noiembrie 2020, în cadrul emisiunii „Secretele Puterii”, declar că, ele nu corespund adevărului, sunt false și lezează imaginea și reputația dlui Andrei Năstase. Îmi cer scuze de la Andrei Năstase pentru comunicarea acestor informații false”. S-a încasat de la Renato Usatîi în beneficiul lui Andrei Năstase cheltuielile de judecată în sumă totală de 400 de lei (f.d.137-142).

Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Bălți a punctat că, în ședința de judecată, s-a constatat că la 11 noiembrie 2020, Renato Usatîi a participat la emisiunea „Secretele Puterii” în care a făcut următoarele declarații:

Renato Usatîi: „Am niște documente pe care le-am obținut din Federația Rusă, prin care se demonstrează un fel de audit, o analiză a cheltuielilor lui Dodon care au fost prezentate în Federația Rusă, în total merge vorba peste 11 milioane de euro. Deci, merge vorba despre campania pre electorală de trei luni de zile și turul I și II, deci, să înțeleagă cetățenii că merge vorba de cinci luni, nu merge vorba doar de alegeri (...) (min.35:50-36:23) Acum cel mai interesant, am și o descriere alta, dar văd că arată aceste hârtii în direct, eu vă rog frumos pe cei din regie chiar să nu le arătați, să nu le arătați acum, deoarece să nu sufere acum cineva, deoarece Moscova a explodat după ce am declarat astăzi că am un (cuvânt indescifrabil) candidați spoileri, doi, perioada de cinci luni, fiecare candidat spoiler o primit câte 560 000 euro, în total – 1 120 000 de euro”.

Jurnalistul: „Cine sunt candidați? Ce fel de candidați spoiler?”

Renato Usatîi: „În alte hârtii deci merge vorba de doi candidați, un candidat merge cu abreviată V.I. și altul merge cu abreviată A.N. Deja care e V.I. și care e A.N. vedem în zilele următoare.”

Jurnalistul: „Din ce înțelegem noi, este vorba de Violeta Ivanov și Andrei Năstase.”

Renato Usatîi: „Corect, dar uitați, stați, lăsați-i pe aceia să se odihnească amândoi că au muncit toată campania (...) (min.40:40- 41:40).”

Înregistrarea video a emisiunii a fost plasată pe contul Jurnal.tv în youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=GXt9fIEN31Y>.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază ca fiind corectă decizia instanței de apel, din motivele ce succed.

Or, prima instanță în concluzia sa, conturată supra, s-a limitat sumar de a conchide asupra netemeinicii acțiunii civile înaintate, în lipsa unei motivări a raționamentelor decisive pentru soluția sa.

Având în vedere că, în sistemul legislației procesuale, instanța de judecată este obligată să soluționeze litigiul dedus judecătii limitându-se la obiectul în sensul formulat prin acțiune și, după caz, concretizat de către partea reclamantă, subsecvent, instanța de recurs se află în situația de a verifica dacă în cauza respectivă a fost îndeplinită condiția unei examinări efective și s-a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului, a examinat toate pretențiile și argumentele înaintate (a se vedea, în contrast, *Lebedinski c. Moldovei*, 16 iunie 2015, parag. 31, 35 – 36; *Nichifor c. Moldovei*, 20 septembrie 2016, parag. 29 – 31).

Curtea Europeană a reiterat că, efectul articolului 6 § 1 este, *inter alia*, de a impune unei instanțe o obligația de a efectua o examinare adecvată a argumentelor și probelor aduse de către părți (a se vedea *Perez v. France* [GC], nr. 47287/99, § 80, ECHR 2004-I). O parte indispensabilă a acestei obligații a instanțelor judecătorești este datoria lor de a-și motiva hotărârile (a se vedea, printre altele, *Hirvisaari v. Finland*, nr. 49684/99, § 30, 27 septembrie 2001). Totuși, acest lucru nu poate fi înțeles ca cerând un răspuns detaliat la fiecare argument (a se vedea *Van de Hurk v. the Netherlands*, hotărâre din 19 aprilie 1994, Seria A nr. 288, p. 20, §§ 59 și 61, și *Burg and Others v. France* (dec.), nr. 34763/02, ECHR 2003-II). Modul în care obligația de a aduce motive se aplică poate varia în funcție de natura deciziei și trebuie stabilit în circumstanțele cauzei (a se vedea *Ruiz Torija v. Spain*, hotărâre din 9 decembrie 1994, Seria A nr. 303- A, § 29, și *Helle v. Finland*, hotărâre din 19 decembrie 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997-VIII, § 55).

Din criticile părții recurente aduse în recursul declarat, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție identifică, în esență, dezacordul cu soluția instanței de apel, prin prisma încălcării normei de drept material, în temeiul art. 432 alin. (2) lit.c) din Codul de procedură civilă, prin interpretarea în mod eronat a legii în ceea ce vizează sarcina probațiunii, fiind greșit, în opinia sa, pusă pe seama părții pârâte, precum și că informația îl vizează pe reclamantul Andrei Năstase.

În continuare, Completul de judecată învederează prevederile art. 24 alin. (1) din Legea nr. 64/2010, în corespundere cu care, reclamantul trebuie să dovedească următoarele: a) pârâtul a răspândit informația; b) informația îl vizează și este defăimătoare; c) informația constituie o relatare cu privire la fapte și este în esență falsă; sau d) judecata de valoare nu se bazează pe un substrat factologic suficient; e) existența și cuantumul prejudiciului cauzat.

În virtutea alineatului (2) al aceluiaș articol, pârâtul trebuie să dovedească următoarele: a) informația nu este defăimătoare și/sau nu îl vizează pe reclamant; b) informația constituie o judecată de valoare care se bazează pe un substrat factologic suficient; c) la momentul răspândirii informației, deși a luat toate măsurile de diligență, nu putea ști că prin acțiunile sale contribuie la răspândirea relatărilor false

cu privire la fapte sau a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient; d) informația răspândită este de interes public.

În contextul prevederilor legale citate, reieșind din obiectul și temeiul acțiunii civile înaintate și limitele obiectivelor recurentului, în esență, reclamantul Andrei Năstase trebuia să dovedească că Renato Usatîi a răspândit informația defăimătoare în privința sa, informație care constituie o relatare cu privire la fapte false, iar pârâtul trebuia să dovedească că informațiile respective corespund realității, eventual că, nu sunt defăimătoare și/sau nu îl vizează pe reclamant.

Totodată, art. 25 din Legea nr.64/2010 prevede că, orice dubiu rezonabil cu privire la acordarea statutului de persoană privată sau publică se interpretează în favoarea acordării statutului de persoană publică. Orice dubiu rezonabil cu privire la acordarea statutului de interes public sau curiozitate se interpretează în folosul acordării statutului de interes public. Orice dubiu rezonabil cu privire la acordarea statutului de judecată de valoare sau relatare cu privire la fapte se interpretează în favoarea acordării statutului de judecată de valoare. Orice dubiu rezonabil cu privire la existența și quantumul prejudiciului moral se interpretează în favoarea acordării unei compensații de 1 leu. Orice dubiu rezonabil cu privire la buna-credință a persoanei care a efectuat o investigație jurnalistică se interpretează în favoarea bunei-credințe. Orice alt dubiu care nu este demonstrat conform regulilor prescrise de lege se interpretează împotriva restricționării libertății de exprimare.

Potrivit art. 10 din Convenție, libertatea de exprimare este însoțită de excepții care necesită o interpretare strictă, iar nevoia de a o restrânge trebuie să fie stabilită în mod convingător (Stoll împotriva Elveției (MC), pct. 101, și amintită în hotărârile Morice împotriva Franței (MC), pct. 124 și Pentikäinen împotriva Finlandei (MC), pct. 87).

În context, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază ca fiind întemeiată constatarea instanței de apel că, informația adusă publicului larg la emisiunea „Secretele Puterii” din 11 noiembrie 2020, este una care permite identificarea persoanei. Or, pârâtul a declarat că, acesta este candidat la alegeri prezidențiale în RM din anul 2020, fiind indicat în documentele de care dispune cu abreviatul „A.N”. Potrivit Dicționarului explicativ român: „abreviatură - semn sau literă care reprezintă un cuvânt abreviat, prescurtare, ca: P.S.S. îld. Prea Sfinția Sa.”; „inițiale” – literă cu care începe un cuvânt, abreviere a prenumelui (și a numelui) unei persoane, formată din inițiale. La întrebarea jurnalistului „din ce înțelegem noi, este vorba de Violeta Ivanov și Andrei Năstase?” Renato Usatîi a declarat: „Corect, dar uitați, stați, lăsați pe aceia să se odihnească amândoi că au muncit toată campania.”

Drept urmare, instanța de apel justificat a conchis că, din declarațiile pârâtului, un observator rezonabil a putut identifica, fără echivoc, persoana la care s-a referit pârâtul, și anume Andrei Năstase, unicul candidat la alegeri prezidențiale la care inițialele numelui și prenumelui abreviate coincid cu literele „A.N.”, un „candidat spoiler”, căruia i s-a achitat ilegal pentru a participa la alegeri.

De asemenea, Completul de judecată conchide că, instanța de apel corect a apreciat că, informația adusă publicului larg la emisiunea „Secretele Puterii” din 11 noiembrie 2020, de către pârât, este falsă și defăimătoare, în situația în care reclamantul a argumentat aceste elemente, însă pârâtul nu a prezentat instanței probe, ce ar demonstra că, informațiile sale cu privire la remunerarea lui Andrei

Năstase de către Igor Dodon pentru faptul participării la alegerile prezidențiale, în calitate de spoiler, este veridică și nu este defăimătoare.

În atare circumstanțe, instanța de recurs apreciază ca fiind neîntemeiată poziția părții recurente precum că, sarcina probațiunii a fost distorsionată și impusă pârâtului, în condițiile în care în temeiul art. 24 alin.(2) lit.a) din Legea nr.64/2010, anume pârâtul trebuie să dovedească că, informația nu este falsă și defăimătoare, precum și/sau că, nu îl vizează pe reclamant.

Alegațiile părții recurente precum că, concluziile instanței de apel cu privire la identificarea persoanei reclamantului în discursul din cadrul emisiunii, sunt făcute în baza cuvintelor scoase din context, deoarece ar fi evident că Renato Usatîi nu cunoaște/nu este sigur cine sunt V.I. și A.N., nu sunt justificate, în contextul celor menționate supra.

De altfel, instanța de apel, corect a conchis că informațiile răspândite nu pot fi considerate judecăți de valoare, întrucât nu redau o opinie, comentariu, teorie, idee, dar reprezintă o expunere cu privire la anumite fapte concrete ce ar fi avut loc și anume achitarea ilicită a surselor bănești de către un candidat electoral altui candidat electoral pentru ca ultimul să participe fictiv la alegeri prezidențiale.

La fel, instanța de recurs relevă că, obligația de a dovedi că, informația constituie o judecată de valoare care se bazează pe un substrat factologic suficient se află pe seama pârâtului. Pârâtul trebuie să aducă probe care ar confirma că relatările sale cu privire la fapte corespund realității sau că judecata de valoare se bazează pe un substrat factologic suficient.

Curtea Europeană a făcut distincție între declarațiile de fapt și judecățile de valoare. Existența faptelor poate fi demonstrată, în timp ce adevărul judecăților de valoare nu este susceptibil probațiunii. Cerința de a dovedi adevărul unei judecăți de valoare este imposibil de îndeplinit și încalcă însăși libertatea de opinie, care este o parte fundamentală a dreptului garantat de articolul 10 (a se vedea *Jerusalem v. Austria*, nr. 26958/95, § 42, ECHR 2001-II).

Totuși, chiar atunci când o declarație constituie o judecată de valoare, proporționalitatea unei ingerințe poate depinde de faptul dacă există un substrat factologic suficient pentru declarația contestată, deoarece chiar și o judecată de valoare fără nici un substrat factologic care s-o susțină poate fi excesivă (a se vedea *De Haes and Gijssels v. Belgium*, § 47, *Oberschlick v. Austria* (nr. 2), hotărâre din 1 iulie 1997, Reports 1997-IV, p. 1276, § 33; *Savițchi c. Moldovei*, hotărârea CtEDO din 11 octombrie 2005, § 49).

Autoritățile naționale au o anumită marjă de apreciere în aprecierea necesității unei ingerințe, dar această marjă este supusă supravegherii europene atât în ceea ce privește normele relevante, cât și deciziile care le aplică (a se vedea *Schöpfer*, pp. 1053-54, § 33)

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține ca relevante constatările instanței de apel că, informațiile răspândite de pârât, care nu are calitatea de jurnalist și ar putea invoca „drepturi nelimitate” în exercitarea libertății de exprimare, nu este o critică, dar constituie o relatare cu privire la fapte care nu s-au produs și, în esență, sunt false și defăimătoare pentru reclamant, includ în sine o acuzație nefondată, pârâtul urmărind ca reclamantul să fie sancționat moral de opinia publică sau unele persoane în particular.

În concluzie, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că, în circumstanțele reliefate, precum și în contextul prevederilor art. 7 din Legea nr.64/2010, corect s-a conchis despre restabilirea reclamantului în drepturi, având în vedere că, informația cumulează următoarele condiții: a) este falsă; b) este defăimătoare; c) permite identificarea persoanei vizate de informație.

Argumentele părții recurente din recursul declarat nu sunt justificate, în condițiile în care referitor la sarcina probațiunii, legea este clară, iar informațiile difuzate denotă fără dubiu persoana vizată, având în vedere lista candidaților la prezidențiale în perioada de referință și nu poate fi calificate ca fiind presupuneri.

Astfel, se respinge argumentul recurentului invocat în contextul prevederilor art. 25 alin. (6) din Legea nr. 64/2010, conform căroră, orice alt dubiu care nu este demonstrat conform regulilor prescrise de lege se interpretează împotriva restricționării libertății de exprimare, în condițiile în care nu au fost identificate aspecte ce ar determina aplicarea prevederilor date.

Drept urmare, instanța de apel întemeiat a punctat că, orice persoană este în drept să ceară dezmințirea relatărilor false și defăimătoare cu privire la fapte. În special, a conchis asupra temeiniciei acțiunii cu privire la răspândirea informației false și defăimătoare, dispunând publicarea dezmințirii relatărilor false și defăimătoare. Totodată, a evidențiat modalitatea de dezmințire, pornind de la modul răspândirii.

În ceea ce vizează cheltuielile de judecată, prin prisma prevederilor art. 82, 94 alin.(1), (3) din Codul de procedură civilă, instanța de apel întemeiat a conchis că, reclamantului urmează a-i fi compensate cheltuielile de judecată, în mărime de 400 lei.

Alte argumente invocate de partea recurentă, în susținerea poziției sale, nu pot fi reținute de către instanța de recurs, deoarece se combat cu cele invocate supra și se axează pe circumstanțele care au fost constatate și elucidate pe deplin de instanța ierarhic inferioară, având la bază cumulul de probe, care au fost administrate și apreciate cu respectarea normelor de drept procedural și material.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție accentuează că, în cadrul judecării cauzei civile, instanța de apel a creat participanților la proces condiții obiective și echitabile, pentru exercitarea drepturilor și obligațiilor procedurale, fapt ce se încadrează în asigurarea părților dreptului la un proces echitabil, garantat și asigurat prin art. 6§1 CEDO.

Curtea Europeană, cu referire la art. 6§1 CEDO, amintește că, potrivit jurisprudenței sale constante, hotărârile judecătorești trebuie motivate astfel încât să indice de o manieră suficientă motivele pe care se fondează.

Implicit, instanța de recurs a punctat motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze, ceea ce este admisibil prin prisma jurisprudenței CtEDO (a se vedea cauza *García Ruiz vs Spania* (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, § 26; *Moreira Ferreira vs Portugalia* (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, § 84).

Coroborând circumstanțele ce preced, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție va respinge recursul declarat și va menține decizia instanței de apel.

În conformitate cu prevederile art.442, art. 444, art. 445 alin. (1) lit. a), alin.(3) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de Renato Usatîi, reprezentat de avocatul Igor Pohila.

Se menține decizia din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Bălți, în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Andrei Năstase împotriva lui Renato Usatîi, intervenient accesoriu Întreprinderea cu Capital Străin „Reforma Art” Societate cu Răspundere Limitată, cu privire la apărarea onoarei, demnității și reputației profesionale.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Aliona Miron

Judecătorii

Oxana Parfeni

Ion Malanciuc

Aliona Donos

Viorica Puica